

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора юридичних наук, професора Лихової Софії Яківни
на дисертацію Панасюка Івана Сергійовича на тему «Запобігання
кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок в
Україні», представлену до захисту у разову спеціалізовану вчену раду
Державного податкового університету на здобуття ступеня доктора
філософії за спеціальністю 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми

Державна політика України щодо забезпечення національної безпеки формує перед кримінологічною наукою нові завдання, які потребують теоретичного та практичного дослідження. Зростання злочинності у сфері економіки є глобальною проблемою у сфері забезпечення національної безпеки, оскільки її наслідки підривають економічну безпеку та стабільність держави. Відповідно до ст. 17 Конституції України захист суверенітету й територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу.

Система запобігання кримінальним правопорушенням знаходиться у постійному русі. Вона є залежною від багатьох факторів, в останній час – особливо від воєнного стану, реалізації політичної волі, виконання міжнародних зобов'язань України. Це безпосередньо відображається на стані чинного законодавства, завдяки якому в цілому формується стратегія запобігання кримінальним правопорушенням. Організація ефективної системи протидії злочинності у сфері небанківських фінансових установ є надзвичайно важливою і складною справою. Особливо це стосується країн з перехідною трансформаційною економікою, до яких належить і Україна. Злочинність у сфері фінансових відносин слід визнати проблемним явищем, що являє собою чи не головне випробування для України як самостійної, незалежної та суверенної держави. Проблема ця настільки складна, що величезна кількість різноманітних кримінологічних досліджень і практичних заходів, які були проведені у ХХІ сторіччі для її вирішення, не досягли позитивних результатів. Рівень злочинності у цій сфері впродовж останніх років зростав в усіх країнах світу незалежно від ступеня економічного розвитку, досяг транснаціональних масштабів і став загрожувати національній і міжнародній безпеці багатьох країн світу. Через зміни соціально-економічних умов вона постійно трансформується в нові види й форми, видозмінюються і засоби вчинення цих кримінальних правопорушень. Все це обумовлює постійну необхідність продовження досліджень з цієї проблематики і пошуків найбільш ефективних заходів протидії.

Становлення кредитних спілок як самостійних фінансових утворень відбувається в непростий для економіки України час. Нині населення,

особливо економічно активна його частина, добре усвідомило, що необхідно шукати різні форми соціального самозахисту. У цьому контексті кредитні спілки чи не найбільше відповідають принципам соціально орієнтованої економіки, які засновані на засадах взаємодопомоги. Отже, очевидно є необхідність дослідження теоретичних та практичних засад запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок в Україні на ґрунті сучасних досягнень кримінології.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача

Науковий рівень дисертаційної роботи та наукових публікацій І. С. Панасюка відповідає вимогам, що висуваються до робіт на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Робота відповідає сучасним міжнародним та національним стратегічним орієнтирам щодо запобігання кримінальним правопорушенням, удосконалення системи кримінального правосуддя та зміцнення верховенства права й узгоджується з положеннями Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року (Указ Президента України від 11.08.2021 р. № 347/2021), Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 р. № 722/2019), Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року (рішення Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 27.12.2019 р. № 797), Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11.05.2023 р. № 273/2023). Робота виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри кримінальної юстиції Державного податкового університету «Теоретичні засади підвищення ефективності кримінально-правового, кримінологічного та кримінально-виконавчого запобігання злочинності» (державний реєстраційний номер 0121U110768).

Основні положення дисертації опубліковані в п'яти наукових працях, серед яких три статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, дві тези наукових доповідей на науково-практичних заходах. Вони відображають наукову новизну обраної І. С. Панасюком теми.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях

Дисертація за характером і змістом розглянутих питань є однією з перших наукових досліджень, в якій запропонований науковий підхід до реалізації низки праксеологічних задач щодо запобігання кримінальним

правопорушенням й формування кримінологічної безпеки сфери діяльності кредитних спілок в Україні.

Ціла низка висновків була отримана вперше і має достатній ступінь наукової новизни, зокрема:

– розроблено комплекс заходів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок, що ґрунтується на системі кримінально-правових норм, які регламентують відповідальність за правопорушення у сфері надання фінансових послуг, узагальнених кримінологічних характеристиках (кількісні, якісні показники злочинності; детермінанти їх вчинення; особливості особи правопорушника), а також на диференційованих заходах реагування на загальносоціальному та спеціально-кримінологічному рівнях із визначенням і впровадженням у діяльність уповноважених інституцій комплексу науково обґрунтованих інструментів (управлінських рішень, методик, практичних рекомендацій), спрямованих на системний моніторинг небанківського фінансового сектору, виявлення та усунення (нейтралізацію, мінімізацію або послаблення негативного впливу) криміногенних чинників і забезпечення на цій основі ухвалення уповноваженими суб'єктами ефективних запобіжних правових й регуляторних рішень;

– визначено специфічні прояви протиправного використання кримінальних протиправних технологій у діяльності кредитних спілок: формування стійкого злочинного осередку всередині або навколо кредитної спілки, залучення посадових осіб і пов'язаних осіб до протиправної діяльності, використання закритих каналів комунікації; маскуванню незаконної фінансово-господарської діяльності шляхом створення пов'язаних або фіктивних суб'єктів, підроблення фінансової та звітної документації, використання іноземних юрисдикцій усупереч встановленим обмеженням; використання кредитних продуктів і внутрішніх фінансових операцій кредитної спілки як інструментів прикриття для легалізації (відмивання) доходів та незаконного виведення активів; перетворення акумульованих коштів членів кредитної спілки у ліквідні ресурси з порушенням цільового призначення; корупційне забезпечення протиправної діяльності та приховане інформаційно-технічне супроводження з метою уникнення державного нагляду й контролю;

– запропоновані стратегічні напрями мінімізації криміногенних ризиків і загроз у сфері діяльності кредитних спілок із практичною реалізацією в Концепції забезпечення безпеки кредитних спілок до 2035 р., спрямовані на формування кримінологічно безпечного середовища функціонування таких фінансових установ, захист прав і законних інтересів споживачів фінансових послуг, забезпечення фінансової стабільності держави в умовах воєнного стану, виявлення порушень і відшкодування завданої шкоди шляхом упровадження ризик-орієнтованої моделі регулювання та нагляду, реалізації кримінологічних заходів запобігання порушенням;

– науково доведено доцільність нормативно-правового регулювання управління фінансовими ризиками та захисту активів в діяльності кредитних спілок; прийняття Закону України «Про запобігання правопорушенням у небанківському фінансовому секторі та фінансові розслідування» й формування інституту фінансових детективів, підзвітних НБУ, з наданням їм повноважень щодо виявлення правопорушень у сфері діяльності кредитних спілок шляхом проведення контрольно-аналітичних і ревізійних заходів із подальшим інформуванням правоохоронних органів за підслідністю; упровадження регіональних міжвідомчих робочих груп за участю кредитних спілок на базі їх професійних об'єднань із завданнями координації взаємодії з правоохоронними органами, обміну апробованими практиками фінансового контролю, аналізу звітності з метою виявлення фінансових зловживань;

– обґрунтований системно-функціональний підхід до практичної реалізації спеціально-кримінологічних заходів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок у вигляді: (1) регуляторної діяльності НБУ, що охоплює коригувальні заходи та заходи впливу, раннього втручання, спрямованих на своєчасне виявлення порушень законодавства про фінансові послуги; (2) правоохоронної діяльності – здійснення уповноваженими органами запобіжних заходів на основі інформаційно-аналітичного забезпечення, результатів регуляторної діяльності та міжнародної взаємодії; (3) громадського контролю як системної діяльності професійних об'єднань кредитних спілок, громадськості спрямованої на підвищення прозорості, підзвітності та недопущення фінансових зловживань.

Заслужують на увагу й такі концептуальні положення, зокрема щодо систематизації кримінальних правопорушень у сфері діяльності кредитних спілок з розподілом за способом вчинення на прості (учинення дій, що передбачені однією кримінально-правовою нормою) та складні (учинення сукупності споріднених і супутніх кримінальних правопорушень проти власності – ст. 190, 191, 192 КК України; у сфері господарської діяльності – ст. 205-1, 206-2, 209, 212, 222 КК України; проти авторитету органів державної влади – ст. 358 КК України; у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку – ст. 361–363-1 КК України; у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг – ст. 364, 364-1, 365-2, 366, 367 КК України); кримінологічної характеристики кримінальних правопорушень у діяльності кредитних спілок шляхом комплексного виокремлення та наукового узагальнення їх стану і тенденцій, системи детермінант учинення, кримінологічних ознак особи-злочинця та злочинних груп, а також встановлення функціональних зв'язків між зазначеними елементами і механізмами кримінологічного реагування, що дозволило обґрунтувати специфіку проявів і трансформацію відповідних протиправних діянь в умовах воєнного стану; класифікації детермінант

шляхом групування об'єктивних та суб'єктивних факторів на воєнно-політичні, фінансово-економічні, організаційно-правові та морально-психологічні, які обумовлюють інтенсивність протиправної діяльності у небанківському фінансовому секторі (макрорівень), що дозволило ідентифікувати причини й умови вчинення кримінальних правопорушень у сфері діяльності кредитних спілок (цільовий рівень).

Варто наголосити, що у роботі окреслені подальші напрями досліджень, а саме теоретико-праксеологічне обґрунтування доцільності та необхідності імплементації у кримінальне законодавство України іноземного досвіду кримінально-правової охорони небанківського фінансового сектору в частині встановлення кримінальної відповідальності за організацію «фінансової кредитної піраміди», а також кримінологічних заходів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок на засадах «колективної безпеки»; кримінологічна характеристика осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення у сфері діяльності кредитних спілок, з виокремленням соціально-демографічних, статусно-рольових, кримінально-правових, морально-психологічних ознак та належності до організованої групи – «організатор» (формує групу, здійснює підготовку протиправного діяння, контролює рух і розподіл коштів), «виконавець» (безпосередньо здійснює протиправне діяння, пов'язане з фінансовими операціями кредитної спілки), «посередник», «асоційована особа» (надають послуги у фінансово-кредитних операціях – залучення, перерозподіл, виведення коштів; здійснюють непрямий вплив на управлінські рішення та фінансові операції); наукове осмислення загальносоціальних заходів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок як системи, спрямованої на забезпечення кримінологічної безпеки (зміщення акценту з об'єкта посягання – кримінальних правопорушень на об'єкт захисту – сферу діяльності кредитних спілок, за якого кримінологічні заходи запобігання виступають інструментом досягнення стану безпеки небанківського фінансового сектору), а також мінімізацію фінансових ризиків шляхом реалізації заходів запобігання спрямованих на виявлення порушень, поновлення порушених прав членів кредитних спілок і відшкодування завданої шкоди; обґрунтування доцільності створення Служби небанківських фінансових розслідувань при НБУ як спеціалізованого інституційного суб'єкта з функціями фінансової розвідки, спрямованого на своєчасне виявлення, документування та перекриття схем шахрайства й інших кримінальних правопорушень у сфері діяльності кредитних спілок, запобігання переведенню незаконно одержаних коштів на підконтрольні банківські рахунки, у тому числі за кордоном, а також забезпечення відшкодування завданих збитків і поновлення порушених прав споживачів фінансових послуг.

Результати дисертаційної роботи опубліковані у фахових виданнях України, а також представлені у вигляді доповідей на науково-практичних конференціях. Публікації повністю відповідають предмету дослідження і вирішують завдання, що були поставлені в дисертації. Отримані висновки й результати автора з відповідної тематики запропоновані до впровадження в ряді профільних закладів вищої освіти України. Таким чином, дисертація Панасюка Івана Сергійовича виконане на належному науково-методичному і методологічному рівнях.

Результати і положення дисертації, які виносяться на захист, відповідають всім вимогам щодо здобуття ступеня доктора філософії, є обґрунтованими та логічними, мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість результатів дослідження, положень та висновків дисертаційної роботи Панасюка Івана Сергійовича не викликають жодних зауважень. Вони логічно витікають із тексту дисертаційного дослідження та базуються на власних судженнях автора, зібраних матеріалах, їх аналізі та узагальненні. Подані пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України оформлені належним чином, мають важливе теоретичне та практичне значення.

Емпіричну базу дослідження становлять результати вивчення 55 вироків щодо кримінальних правопорушень вчинених у сфері діяльності кредитних спілок за ст. 190, 191, 205-1, 209, 358, 364, 364-1, 365-2, 366, 367 КК України, з усіх регіонів України; зведені дані анкетування 367 респондентів (45 слідчих та 85 оперативних працівників Національної поліції; 74 детективів Бюро економічної безпеки, 55 працівників НБУ, 73 членів діючих кредитних спілок, 35 членів Всеукраїнської асоціації кредитних спілок); аналітичні звіти та узагальнення НБУ, Держфінмоніторингу, Державної судової адміністрації, Національної поліції, Офісу Генерального прокурора, а також міжнародних організацій правоохоронного спрямування (Financial Action Task Force – FATF, The Asia/Pacific Group – APG; Євразійська група з протидії легалізації злочинних доходів – ELP).

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Використання методологічного підходу забезпечило обґрунтованість та достовірність результатів наукового пошуку. Для досягнення поставленої

мети, вирішення завдань та обґрунтування результатів дослідження у роботі використано сукупність загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, зокрема: діалектичний метод – для дослідження сфери діяльності кредитних спілок у динаміці соціально-економічних трансформацій, виявлення взаємозв'язку між економічною та кримінологічною безпекою, а також аналізу процесів формування і реалізації системи запобігання кримінальним правопорушенням у цій сфері (розділи 1–3); історико-правовий метод – під час з'ясування генезису законодавства та стану наукових досліджень щодо запобігання порушенням у сфері діяльності кредитних спілок в Україні (підрозділ 1.1); формально-логічний (догматичний) метод – для визначення поняття та класифікації кримінальних правопорушень у сфері діяльності кредитних спілок, а також формування їх кримінологічної характеристики (підрозділ 1.2, розділ 2); компаративістський метод – з метою узагальнення іноземного досвіду запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок та оцінки можливостей його імплементації у вітчизняну регуляторну, правоохоронну практики (підрозділ 1.3, розділ 3); системно-структурний метод – для аналізу стану, тенденцій і детермінант кримінальних правопорушень у сфері діяльності кредитних спілок, а також для побудови цілісної системи заходів запобігання (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1, 3.2); метод моделювання – у процесі визначення стратегічних загальносоціальних і розроблення спеціально-кримінологічних заходів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок (підрозділи 3.1, 3.2); метод контент-аналізу – для опрацювання матеріалів кримінальних проваджень, результатів анкетування та інших емпіричних даних з подальшою інтерпретацією отриманих результатів (підрозділи 2.2, 2.3, 3.1, 3.2); статистичний метод – для аналізу офіційної звітності регулятора та низки правоохоронних органів України й світу (розділи 2–3).

Методологічні підвалини дослідження забезпечили раціональне поєднання емпіричних та теоретичних методів. Адже перші є ефективними знаряддями отримання й підтвердження лише фактичної інформації (тобто такої, що пов'язана з конкретними ситуаціями, подіями, обставинами тощо). Для обґрунтування ж загальних положень чи висновків застосовано інструментарій теоретико-критичного аналізу, що базується на закономірних принципах побудови аргументаційних процедур. Тим самим окреслено принципівий характер висновків, який неможливо обґрунтувати виключно емпіричними спостереженнями діяльності правоохоронних органів чи шляхом статистичних досліджень.

Проведене дослідження дозволило автору отримати нові результати у вигляді наукових висновків щодо запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок з обґрунтуванням на

основі проведеного дослідження найбільш ефективних шляхів удосконалення діяльності окремих державних інституцій.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Сформульовані і аргументовані у дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані у:

– практичній діяльності – при розробленні й удосконаленні відомчих нормативно-правових актів, підготовці методичних рекомендацій з питань організації запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок;

– освітньому процесі та науково-дослідній роботі – під час підготовки лекцій, навчальних і практичних посібників, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з кримінології, кримінального права, а також при проведенні різних видів занять із відповідних дисциплін у процесі підготовці бакалаврів та магістрів за спеціальністю D8 «Право» та в системі підвищення кваліфікації працівників органів правопорядку.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому

Дисертаційна робота І. С. Панасюка складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (226 найменувань на 23 сторінках) та двох додатків на п'яти сторінках. Повний обсяг дисертації становить 233 сторінки, із них основний текст дисертації – 205 сторінок.

У цілому дисертація являє собою системне, цілісне та комплексне дослідження, в якому відповідно до обраної мети і завдань здійснене теоретичне узагальнення й запропоноване нове вирішення наукового завдання. Усі розділи роботи логічно поєднані й відбивають головну, на думку опонента, правову ідею, а саме запобігання кримінальним правопорушенням.

Тут варто наголосити, що в умовах воєнного стану та суттєвого погіршення економічної ситуації особливої ваги набуває запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок як складової кримінологічної безпеки держави. У зв'язку з цим актуалізується потреба мінімізації злочинності у зазначеному секторі, яка набуває нових форм і способів прояву, зокрема через використання складних фінансових схем та організованих моделей протиправної діяльності, що зумовлює необхідність застосування кримінологічного інструментарію, включаючи кримінологічну характеристику та систему заходів запобігання на різних рівнях, що й обумовлює своєчасність і актуальність дослідження. Тому, автором теоретично узагальнено та розв'язано комплексну науково-прикладну задачу щодо запобігання кримінальним правопорушенням у сфері

діяльності кредитних спілок з розробленням кримінологічних пропозицій і рекомендацій спрямованих на удосконалення діяльності регулятора, правоохоронних органів, громадськості.

Проведене здобувачем дослідження є завершеним, його вивчення дозволяє дійти висновків про належний рівень отриманих результатів, а сформовані теоретичні положення, пропозиції до законодавства, практичні рекомендації розкривають зміст предмета дослідження.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці

Отримані Панасюком Іваном Сергійовичем результати дисертаційної роботи щодо запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок рекомендуються для використання у діяльності закладів вищої освіти, в науково-дослідних розробках установ й організацій, дослідниками при написанні статей та монографій, плануванні досліджень за даним напрямом.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача

Загалом позитивно оцінюючи наукову роботу І. С. Панасюка, необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту:

1. У підрозділі 1.1. дисертації достатньо ґрунтовно охарактеризований правовий статус кредитних спілок як небанківських фінансових установ та окреслені основні етапи генезису законодавства у сфері їх діяльності. Водночас у роботі, на думку опонента, недостатньо чітко простежено причинно-наслідковий зв'язок між історичною еволюцією кредитної кооперації, особливостями нормативно-правового регулювання діяльності кредитних спілок у період незалежності України та сучасним станом їх криміналізації. Зокрема, потребує більш розгорнутого обґрунтування думка, що саме кримінальні протиправні зловживання стали одним із ключових чинників, які зумовили нездатність кредитних спілок набути статусу ефективного механізму фінансового забезпечення реального сектору економіки, особливо в умовах реформування небанківського фінансового сектору та запровадження воєнного стану.

2. У дисертації здійснена детальна класифікація кримінальних правопорушень у сфері діяльності кредитних спілок залежно від способу їх вчинення з посиланням на відповідні статті Кримінального кодексу України, що загалом заслуговує на позитивну оцінку. Водночас, на думку опонента,

потребує додаткового методологічного обґрунтування обраних критерій групування. Крім того, доцільним видається більш чітко розкриття зв'язку між зазначеними складами кримінальних правопорушень та специфікою кооперативної моделі діяльності кредитних спілок.

3. У дисертації наведений ґрунтовний аналіз стану та тенденцій кримінальних правопорушень у сфері діяльності кредитних спілок (підрозділ 2.1), що дозволило авторові встановити домінування шахрайства як найбільш поширеного виду посягань. Водночас, на думку опонента, окремі кількісні показники потребують додаткового уточнення з точки зору джерел їх отримання та методики узагальнення. Крім того, дискусійним видається питання співвідношення об'єктивних причин зменшення кількості офіційно виявлених кримінальних правопорушень і суб'єктивних факторів, пов'язаних із недоліками діяльності керівництва кредитних спілок, правоохоронних органів та регулятора, а також впливу воєнного стану на зазначені процеси.

4. У підрозділі 3.1 дисертації запропонована розгорнута система загальносоціальних заходів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок, що охоплює фінансово-економічні, організаційні, інституційні та технологічні напрями розвитку небанківського фінансового сектору. Однак, потребує додаткового уточнення питання поетапності впровадження запропонованих ініціатив, зокрема в умовах воєнного стану та обмежених фінансових і кадрових ресурсів держави.

Дискусійною також видається пропозиція щодо формування інституту фінансових детективів, підзвітних Національному банку України, з огляду на необхідність чіткого розмежування їх повноважень із функціями правоохоронних органів і вже існуючих суб'єктів фінансового контролю.

Висловлені зауваження носять переважно уточнюючий характер і не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження. Вони переслідують мету запросити автора до наукової дискусії та врахувати зазначені зауваження у подальшій науковій розробці проблематики дослідження.

Відсутність порушень академічної доброчесності

У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Панасюка Івана Сергійовича є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

1. Дисертаційна робота *Панасюка Івана Сергійовича на тему «Запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок в Україні»*, подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є комплексним, цілісним, завершеним науковим

дослідженням, в якому отримані науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні кримінологічних задач в умовах чинного законодавства з визначенням шляхів розв'язання низки фундаментальних і прикладних завдань забезпечення кримінологічної безпеки в небанківському фінансовому секторі України.

2. Дисертація *«Запобігання кримінальним правопорушенням у сфері діяльності кредитних спілок в Україні»* за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 – Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (із змінами), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – **Панасюк Іван Сергійович** заслуговує на **присудження ступеня доктора філософії** з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри кримінального
права і процесу Національного університету
«Київський авіаційний інститут»,
доктор юридичних наук, професор

Софія ЛИХОВА